

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ФІНАНСОВО - ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ"**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою Радою ПВНЗ

Фінансово-правовий коледж"

Протокол № 3 від

« 24 » січня 2017р.

Голова Вченої ради

Г.О. Губанова

ПРОГРАМА

**комплексного випускного кваліфікаційного іспиту
з теорії фінансів, грошей та кредиту**

для студентів
спеціальності
5.03050801 Фінанси і кредит
ОКР "молодший спеціаліст"

Розглянуто і схвалено на засіданні
циклової комісії фінансів і кредиту

Протокол № 4 від 29.11.2016

Укладачі: кандидат економічних наук, завідувач випускової кафедри фінансів і кредиту Мельник Вадим Владиславович, кандидат економічних наук Цалько Юлія Михайлівна.

Рецензенти: кандидат економічних наук, професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка Рожко Олександр Дмитрович, кандидат економічних наук, доцент кафедри страхування та ризик-менеджменту Київського національного університету імені Тараса Шевченка Приказюк Наталія Вілентинівна

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

2.1. ТЕОРІЯ ФІНАНСІВ

2.2. ГРОШІ ТА КРЕДИТ

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА КАТЕГОРІЙ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА
ДЕРЖАВНИЙ ІСПИТ

1. Пояснювальна записка

Метою державного екзамену є перевірка та оцінка рівня фахової підготовки фахівця, його здатність використовувати набуті фундаментальні знання, уміння та навички в ході виконання ним своїх функціональних обов'язків, виявлення студентами здатності самостійно узагальнювати і критично оцінювати тенденції соціально-економічного розвитку держави та особливостей функціонування підприємства. Методичні рекомендації розроблено з урахуванням вимог навчального плану, вони знайомлять студентів з методикою підготовки до державного екзамену, висвітлюють питання з циклу фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін, вказують на вимоги.

Зміст програми охоплює основну проблематику дисциплін, які дають змогу перевірити і оцінити набутий необхідний рівень знань та практичних навичок бакалавра.

Державний іспит з фінансів включає такі дисципліни:

1. Теорія фінансів
2. Гроші та кредит

При прийнятті екзамену враховуються наступні критерії:

- знання навчального матеріалу дисципліни;
- вміння виділяти істотні положення навчальної дисципліни;
- вміння формулювати конкретні положення навчальної дисципліни;
- уміння застосовувати теоретичні знання для аналізу конкретних економічних ситуацій та вирішення прикладних проблем.

Оцінювання результатів складання державних іспитів здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Коледжі системою контролю знань:

- за національною (4-бальною) шкалою:

відмінно;

добре;

задовільно;

незадовільно.

- за 100-бальною шкалою:

90 – 100 балів – **відмінно** – відмінне виконання з незначними помилками,

85 – 89 балів – **добре** – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;

75 – 84 бали – **добре** – в цілому змістовна робота зі значними помилками;

65 – 74 бали – **задовільно** – чітко, але зі значними недоліками;

60 – 64 бали – **задовільно** – виконання відповідає мінімальним критеріям;

менше 60 балів – *незадовільно*.

Оцінка результатів складання державного іспитіу відображається у відповідних відомостях і протоколах роботи Державної екзаменаційної комісії (ДЕК). Оцінки за державний іспит виставляються колегіально з урахуванням думки всіх членів ДЕК.

Результати комплексного державного іспитіу оголошуються в той же день після оформлення протоколів засідань державних екзаменаційних комісій.

Студентам надається право вибору екзаменаційного білету. Кожен білет складається з п'яти завдань відповідно до наведеного вище переліку фахових дисциплін.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

2.1. Теорія фінансів

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Економічна природа і призначення фінансів

Виникнення та розвиток фінансів. Фінанси як економічна категорія. Призначення та функції фінансів. Фонди грошових коштів держави, підприємств, громадян та інших суб'єктів економічної діяльності. Роль фінансів на макро- та мікрорівні.

Тема 2. Фінансова система

Економічний зміст і структура фінансової системи. Рівень розвитку, правова та організаційна основа фінансової системи. Органи управління фінансами та їх функції. Державні фінанси; фінанси підприємств і організацій; фінанси домогосподарств; страхові та резервні фонди; фінансовий ринок; міжнародні фінанси. Форми і методи створення, розподілу і використання фінансових ресурсів.

Тема 3. Фінансова наука

Предмет та зміст фінансової науки. Мета, задачі та функції фінансової науки. Форм та методи створення та використання фондів фінансових ресурсів для задоволення загальнодержавних потреб. Фінансова наука як складова соціально-економічних наук. Історичний аспект становлення та розвитку фінансової науки.

Тема 4. Фінансова політика і фінансова безпека

Фінансова політика держави. Заходи, методи, форми організації та використання фінансів для забезпечення економічного і соціального розвитку суспільства. Основна мета та завдання фінансової політики. Фактори, що визначають фінансову політику уряду. Сучасна бюджетно-податкова політика Система мобілізації фінансових ресурсів та їх використання для задоволення різноманітних потреб держави, підприємницьких структур і населення.

Правова основа та напрями реалізації фінансової політики. Внутрішня та зовнішня фінансова політика. Принципи фінансової політики, форми і методи її реалізації. Поняття фінансової безпеки держави, критерії її визначення.

Тема 5. Фінансові ресурси

Зміст, поняття та економічна природа фінансових ресурсів. Склад та структура фінансових ресурсів держави. Джерела, цільове призначення фінансових ресурсів. Характеристика зведеного балансу фінансових ресурсів держави.

Тема 6. Фінансовий механізм

Форми і методи фінансового механізму. Складові фінансового механізму. Фінансове планування й прогнозування, фінансові показники, нормативи, ліміти й резерви, стимули й санкції, система управління фінансами.

Фінансові інструменти: штрафи, пільги, фінансові нормативи, ліміти й резерви. Фінансове регулювання та фінансове забезпечення.

Тема 7. Фінансове планування і прогнозування

Необхідність та сутність фінансового планування. Основна мета та функції фінансового планування. Методи фінансового планування. Види фінансових планів. Організація фінансового планування. Принципи фінансового планування та прогнозування. Необхідність та зміст фінансових балансів в економічній системі держави.

Тема 8. Державні фінанси

Державні фінанси як складова частина фінансової системи держави. Призначення державних фінансів. Методи і форми мобілізації фінансових ресурсів у розпорядження держави. Складові державних фінансів: державний бюджет, централізовані фонди соціального страхування, фінанси підприємств і організацій державної власності, державний кредит, державні страхові та резервні фонди.

Сфера функціонування державних фінансів. Фінанси підприємств державної власності. Державний бюджет України як основний інструмент державного регулювання економічного й соціального розвитку. Місцеві бюджети у фінансовому забезпеченні розвитку регіонів. Страхові та резервні фонди держави. Державний кредит та збалансованість бюджету.

Тема 9. Бюджет і бюджетна система

Призначення та роль бюджету. Структура та принципи побудови бюджетної системи. Склад і структура доходів та видатків бюджету. Типи бюджетних систем. Бюджетна класифікація. Бюджетний процес. Правова та організаційна основа функціонування бюджетної системи

Тема 10. Місцеві фінанси

Місцеві фінанси як важлива ланка фінансової системи держави. Форми мобілізації частини фінансових ресурсів у розпорядження місцевих органів самоврядування. Система фінансових відносин між місцевими та державними бюджетами. Форма мобілізації доходів і здійснення витрат місцевими органами самоврядування. Види міжбюджетних трансфертів та порядок їх розрахунку.

Тема 11. Податки і податкова політика

Економічна сутність, ознаки та функції податків. Класифікація податків. Державні, місцеві; прямі та непрямі податки, податки з юридичних та фізичних осіб. Механізм нарахування та сплати податку на додану вартість, податку на прибуток підприємств, податку на доходи фізичних осіб, податку на землю.

Тема 12. Фінанси підприємницьких структур

Фінанси підприємницьких структур як самостійна й особлива сфера функціонування фінансів. Специфіка організації та принципи реалізації фінансів підприємницьких структур. Сутність і зміст фінансів підприємницьких структур.

Фонди фінансових ресурсів підприємства. Взаємозв'язки та взаємовідносини між підприємствами і державою при сплаті платежів до бюджету, фінансування і

дотацій із бюджету. Фінанси підприємницьких структур: фінансовий стан, санація та банкрутство.

Тема 13. Фонди фінансових ресурсів цільового призначення

Фонди фінансових ресурсів цільового призначення - самостійна ланка фінансової системи. Необхідність створення та функціонування фондів фінансових ресурсів цільового призначення. Створення та використання фондів соціального страхування. Принципи організації централізованих фондів фінансових ресурсів. Джерела формування та використання коштів Пенсійного фонду, Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, Фонду соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, Фонду захисту інвалідів. Шляхи вдосконалення системи загальнообов'язкового та недержавного соціального страхування.

Тема 14. Фінансове забезпечення соціальних гарантій населенню

Соціальні гарантії - обов'язковий елемент економічної системи держави. Форми соціальних гарантій. Джерела фінансового забезпечення соціальних гарантій. Стан й розвиток системи соціальних гарантій в Україні.

Тема 15. Страхіві та резервні фонди фінансових ресурсів

Страхування як специфічна ланка фінансової системи. Страхіві фонди, страховики, страхувальники, об'єкт страхування, страховий ризик, страховий випадок, страхова сума, страхове відшкодування, страховий платіж, страховий тариф. Фінансові аспекти страхування.

Тема 16. Державний кредит і державний борг

Сутність та форми державного кредиту. Державний борг та його економічно обґрунтуванні межі. Форми державного кредиту. Ефективність використання державних запозичень. Поняття: конверсія, консолідація, рефінансування, уніфікація, обмін облігацій за регресивним співвідношенням, відстрочення погашення і анулювання позики. Державний борг України та механізм його обслуговування. Боргова політика уряду та сучасні методи реструктуризації державної заборгованості.

Тема 17. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок – обслуговуюча ланка фінансової системи держави. Валютний ринок; ринок кредитів; ринок цінних паперів; ринок фінансових послуг. Інструменти та операції на фінансовому ринку. Складові фінансового ринку. Необхідність, призначення, внутрішня структура кожної складової фінансового ринку.

Тема 18. Фінансовий контроль

Зміст та принципи фінансового контролю. Функції, методи та види фінансового контролю. Основні елементи системи фінансового контролю, тенденції її розвитку. Органи виконавчої та законодавчої влади, що здійснюють фінансовий контроль.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: Навчальний посібник / За заг. ред. Базилевича В.Д. - К.: Атіка, 2004.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів.– К.: Вища школа, 2004.
3. Лютий І.О., Демиденко Л.М., Романюк М.В., Тропіна В.Б., Субботович Ю.Л. Податкова система : Навч.посіб.– 2009
4. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) .– К.: КНЕУ, 2008.
5. Федосов В.М., Юрій С.І. Теорія фінансів: Підручник. – К., 2010.
6. Бюджетний кодекс України:чинне законодавство зі змінами і допов. станом на 02 вересня 2011 року- К.:Алетра; КНТ,ЦУЛ, 2011.-118с.
7. Закон України " Про Державний бюджет на 2013 рік"
8. Податковий кодекс України. Харків.-Фоліо.-2011.-270 с.
9. Закон України “Про державний внутрішній борг України” // Відомості Верховної Ради України, 1992, N41, ст.59; 2000, N35, ст.282.
10. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування " від 8 липня 2010 р. №2464-VI.
11. Закон України „Про недержавне пенсійне забезпечення” від 9 липня 2003 року N 1057-IV.
12. Про затвердження Середньострокової стратегії управління державним боргом на 2011-2013 роки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2011 р. №170. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=289711&cat_id=289710.
13. Луніна І.О. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів.– К.: Наукова думка, 2010.
14. Поляк Г.Б.Фінанси. Навч..посіб.–М.ЮНИТИ-ДАНА, Серія «Золотий фонд російських підручників», 2010.
15. Соколовська А.М. Основи теорії податків: Навчальний посібник.- К. : 2010.
16. Ткаченко Н.М. Єдиний соціальний внесок. Нарахування та сплата.- Навчально-практичний посібник. – К.: Алерта, 2011
17. Юрій С.І., Стоян В.І., Мац М.Й. Казначейська система: Підручник. – Тернопіль:Карт-бланш, 2009.
18. Юрій С.І. , Шаварина М.П.,Шаманська Н.В. Соціальне страхування.: Підручник. – К.: Кондор, 2009

2.2. Гроші та кредит

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Економічна природа та функції грошей

Походження грошей. Теорії походження грошей: раціоналістична та еволюційна. Роль держави у творенні грошей. Сутність грошей. Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні та неповноцінні гроші, перехідні форми грошей. Повноцінні гроші (товарні та металеві гроші). Роль золота та срібла в еволюції грошей. Чинники, що зумовили виокремлення золота та срібла як загального еквіваленту. Демонетизація золота. Перехідні форми грошей (паперові гроші, що були забезпечені золотими, срібними монетами, мідні монети). Сутність білонної монети, причини її виникнення. Неповноцінні гроші (паперові гроші, що нерозмінні на золото, білонні монети, депозитні гроші, квазігроші). Сутність банківських грошей та банкнот зокрема. Характеристика квазігрошей: векселі, чеки, довгострокові депозити. Вексель: сутність, класифікація (простий, переказний), визначення термінів, що пов'язані з вексельним обігом (акцепт, індосамент, аваль, алонж). Чек: сутність, класифікація. Функції грошей. Класичний підхід (К. Маркс): міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження, світові гроші. Сучасний підхід (Дж. М. Кейнс, Л. Харріс): міра вартості, засіб обігу, засіб платежу. Тезаврація золота. Якісні властивості грошей. Роль грошей у розвитку економіки.

Тема 2. Грошовий оборот, грошова маса та її структура

Сутність та економічна основа грошового обороту. Проблеми у висвітленні суті грошового обороту. Характеристика суб'єктів грошового обороту. Конституційні ознаки грошового обороту: єдність і безперервність. Модель грошового обороту. Структура грошового обороту. Структура грошового обороту за економічним змістом: грошовий обіг та фінансово-кредитний оборот, який складається з двох ланок: фіскально-бюджетний оборот та кредитний оборот. Характерні ознаки грошового обігу: еквівалентність, безповоротність, прямолінійність. Характерні ознаки фіскально – бюджетного обороту: нееквівалентність, безповоротний рух грошей. Характерні ознаки кредитного обороту: нееквівалентність, тимчасове користування, дохідність, поворотність. Структура грошового обороту за формою грошей, в якій відбувається грошовий оборот: безготівковий та готівковий. Сутність грошової маси та грошових агрегатів. Грошові агрегати в Україні: M0, M1, M2, M3, їх характеристика. Сутність грошової бази. Швидкість обігу грошей та її формальне визначення. Закон грошового обігу. Механізм зміни маси грошей в обороті. Грошово-кредитний мультиплікатор та його значення. Механізм грошово-кредитної мультиплікації.

Тема 3. Теорії грошей, їх еволюція та практика використання

Методологічні основи кількісної теорії грошей. Напрями кількісної теорії грошей: класична кількісна теорія, неокласична кількісна теорія, кейнсіанський напрям, сучасний монетаризм, кейнсіансько-монетаристський синтез. Характеристика кожного напрямку теорій грошей, визначення засновників та з'ясування основних положень кожного з напрямів. Виявлення відмінностей між зазначеними напрямками.

Тема 4. Грошовий ринок, формування попиту та пропозиції на гроші

Сутність грошового ринку. Інструменти грошового ринку: боргові (облігації, векселі, кредитні угоди тощо) та неборгові (акції). Структура грошового ринку. Структура грошового ринку за видами інструментів, що застосовуються для переміщення грошей від продавців до покупців: ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів, валютний ринок. Структура грошового ринку за інституційними ознаками грошових потоків: фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок послуг небанківських фінансово-кредитних установ. Структура грошового ринку за економічним призначенням грошових коштів, що купуються на ринку: ринок грошей та ринок капіталів. Ринок грошей – ринок короткострокових капіталів (до 1 року). Ринок капіталів - ринок довгострокових капіталів (понад 1 рік). Первинний та вторинний ринки. Поняття попиту на гроші. Цілі та мотиви попиту на гроші: трансакційний, спекулятивний мотиви та мотив завбачливості. Чинники впливу на попит грошей: зміна обсягів виробництва (зміна абсолютного рівня цін, зміна реального обсягу), швидкість обігу грошей, зміна норми процента, інфляція тощо. Графічне зображення попиту на гроші. Поняття пропозиції грошей. Чинники формування пропозиції грошей: зміна норми обов'язкового резервування, зміна типової ринкової процентної ставки, зміна багатства, тінізація підприємницької діяльності тощо. Графічне зображення пропозиції грошей. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Особливості попиту та пропозиції на гроші в умовах глобальних фінансових криз.

Тема 5. Ринок позичкових капіталів та позичковий процент

Сутність та структура фінансового ринку. Ринок позичкових капіталів. Національний та міжнародний ринки позичкових капіталів. Сутність позикового відсотка, його основні функції та економічні межі. Види позичкових процентів. Ціноутворення на ринку позичкових капіталів: крива попиту, пропозиції, ринкова ставка проценту. Фактори, що впливають на формування процентної ставки на макро- та мікроекономічному рівнях. Номінальна та реальна процентні ставки. Скорочена та розгорнута формула номінальної процентної ставки. Формули простих та складних відсотків. Ануїтети.

Тема 6. Сутність та еволюція грошових систем

Сутність, призначення та структура грошової системи. Елементи грошової системи: найменування грошової одиниці; масштаб цін; види та купюрність грошових знаків, які мають статус законного платіжного засобу; регламентування безготівкових грошових розрахунків; регламентація готівкового грошового обороту; регламентація режиму валютного курсу та операцій з валютними цінностями; регламентація режиму банківського процесу; державні органи, які здійснюють регулювання грошового обороту та контроль за дотриманням чинного законодавства. Класифікація грошових систем: залежно від форми, в якій функціонують гроші (системи металевих обігу: біметалізм, монометалізм; системи паперово-кредитного обігу); за характером економічної системи (ринкові, неринкові); за характером регулювання національної валютної системи (відкриті, закриті). Біметалізм: визначення, види (система подвійної валюти, система паралельної валюти, система кульгаючої валюти). Монометалізм: визначення, характерні риси, види (мідний, срібний, золотий). Золотий монометалізм: золотомонетний, золотозлитковий, золотодевізний стандарти. Характерні риси сучасних грошових систем. Становлення та розвиток грошової системи України.

Тема 7. Інфляція як невід'ємна складова грошового обігу

Сутність інфляції. Види інфляції: за формами прояву інфляції (цінова інфляція, інфляція заощаджень, девальвація); за темпами знецінення грошей (повзуча, помірною або відкритою, галопуюча, гіперінфляція); за чинниками, що призводять до інфляційних процесів (інфляція витрат, інфляція попиту). Характеристика причин інфляції. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Державне регулювання інфляції. Особливості інфляції в Україні. Сутність грошових реформ. Класифікація грошових реформ: за глибиною реформаційних заходів (структурні реформи та реформи часткового типу); за порядком введення в обіг нових грошей (одномоментні реформи та реформи паралельного типу). Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Тема 8. Валютний ринок та валютні системи

Сутність валюти та валютних відносин. Класифікація валют: за емітентською належністю валюти (національна, іноземна, колективна); за режимом використання валюти (конвертовані та неконвертовані). Передумови запровадження конвертованості валюти. Класифікація конвертованості валюти: за повнотою конвертації (повна, часткова); за видами суб'єктів (зовнішня, внутрішня). Сутність валютного ринку. Види валютних ринків. Функції та операції валютного ринку. Чинники, що визначають кон'юнктуру валютного ринку. Сутність валютного курсу. Фактори, що впливають на формування валютного курсу. Економічні основи валютних курсів. Режими валютних курсів. Регулювання валютних курсів. Сутність

валютної системи. Національна та світова валютні системи. Елементи національної валютної системи. Сутність валютного регулювання. Становлення та розвиток валютної системи України. Елементи світової валютної системи. Історичний аспект розвитку світових валютних систем: світова валютна система, заснована на золотому стандарті; світова валютна система, заснована на золотодевізному стандарті (Генуезька конференція 1922 р.); Бреттонвудська валютна система (1944 р.); Ямайська валютна система (1978 р.). Міжнародні регіональні валютні системи. Міжнародні ринки грошей та капіталів.

Тема 9. Кредит у ринковій економіці

Загальні передумови та економічні чинники, що обумовлюють необхідність кредиту. Розвиток кредитних відносин. Лихварський капітал. Позичковий капітал. Відмінності між позичковим та лихварським капіталом. Суть та специфічні ознаки кредиту, його взаємозв'язок з іншими економічними категоріями. Принципи кредитування. Суб'єкти кредитних відносин: кредитор, позичальник. Об'єкти кредитних відносин. Поняття економічних меж кредиту, причини і наслідки їх порушення. Функції кредиту: перерозподільча, емісійна, контрольна, стимулююча. Роль кредиту у розвитку економіки та соціальної сфери. Форми кредиту: 1) залежно від об'єкту кредитних відносин; 2) за суб'єктами кредитних відносин. Натуралістична та капіталотворча теорії кредиту. Кредитні відносини в умовах глобальних фінансових криз.

Тема 10. Організація кредитування в сучасних умовах

Принципи раціонального кредитування. Механізм кредитування. Основні елементи механізму кредитування (розгляд заявки позичальника на отримання кредиту; аналіз кредитоспроможності позичальника; розробка умов позики, визначення порядку забезпечення кредиту, гарантій повернення позики, підготовка та оформлення кредитних документів; контроль за кредитною операцією). Кредитоспроможність позичальника: юридичної особи, фізичної особи. Особливості визначення кредитоспроможності окремих груп позичальників. Кредитні документи (вексель, облігація, казначейське зобов'язання, ощадний, депозитний сертифікати, заставний лист, кредитна картка, кредитний договір тощо). Загальна характеристика кредитних документів. Значення кредитних документів для організації кредитних відносин. Форми забезпечення повноти й своєчасності повернення кредитів: застава рухомого чи нерухомого майна, цінні папери, передача контрактів, дебіторської заборгованості, забезпечення коштовними металами, гарантія, порука.

Тема 11. Фінансові посередники ринку позичкових капіталів

Сутність та особливості фінансового посередництва. Види фінансового посередництва. Сутність, структура, функції фінансових посередників у розрахунках. Сутність, структура, функції фінансових посередників у кредитуванні. Комерційні банки як складова банківської системи. Центральні банки та їх місце в банківській системі. Парабанківські фінансові посередники: страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні компанії та взаємні фонди грошового ринку, фінансові компанії, благодійні фонди, кредитні спілки, ломбарди, міжбанківські об'єднання. Супрабанківські фінансові посередники: Світовий банк, МВФ, ЄБРР та інші міжнародні кредитні інститути. Особливості формування фінансового посередництва в Україні.

Тема 12. Центральний банк в системі фінансового посередництва.

Структура та принципи організації центральних банків. Функції центрального банку (емісійний центр країни, банк Уряду, банк банків, розробка та реалізація грошово-кредитної політики). Завдання центрального банку. Поняття грошово-кредитної політики. Інструменти грошово-кредитної політики (державні цінні папери, цінні папери центрального банку, процентні ставки, норми обов'язкового резервування, інше). Механізм реалізації грошово-кредитної політики. Функції та операції Національного банку України. Трансмісійний механізм грошово-кредитної політики та фактори, що визначають його дієвість. Економічна сутність та призначення кредитів Національного банку. Особливості діяльності центральних банків в умовах глобальних фінансових криз. Регулювання діяльності кредитних установ. Система центральних банків Європи.

Тема 13. Кредити банків

Сутність та функції банків. Джерела формування кредитних ресурсів банку. Механізм банківського кредитування. Первісні кредитні послуги: прямі та непрямі. Посередництво у кредиті. Прямі первісні кредитні послуги: контокорентний кредит, ломбардний кредит, дисконтний кредит, споживчий та іпотечний кредити. Непрямі первісні кредитні послуги: акцептний кредит, авальний кредит. Похідні кредитні послуги (посередництво у кредиті). Міжбанківські кредити: горизонтальний та вертикальний рівні.

Тема 14. Кредити парабанківських (небанківських) фінансових посередників

Кредитні спілки: особливості організації та напрямків вкладення коштів. Благодійні фонди. Ломбарди. Поняття лізингу. Суб'єкти та об'єкти лізингу.

Класична схема здійснення лізингу. Переваги та недоліки лізингу. Різновиди лізингу. Істотні умови лізингового договору. Методи розрахунку лізингових платежів: метод складових та метод коефіцієнтів (ануїтетів). Історичний аспект факторингових послуг. Поняття факторингу. Суб'єкти, об'єкти факторингу. Ознаки факторингу. Види факторингу. Форми здійснення факторингових операцій. Методи управління факторингом. Умови договору факторингу. Угода про повне обслуговування. Факторингові платежі: плата за управління та плата за дисконтні операції.

Тема 15. Кредити міжнародних фінансово-кредитних установ

Міжнародний валютний фонд: структура, основні функції та завдання. Поняття супранаціональних банків. Світовий банк (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороннє агентство гарантування інвестицій, Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних конфліктів, Спеціальний фонд допомоги Африці південніше Сахари): основні функції та завдання. Європейський інвестиційний банк. Європейський банк реконструкції та розвитку. Міжамериканський банк розвитку. Африканський банк розвитку. Азіатський банк розвитку. Банк міжнародних розрахунків.

Тема 16. Фірмові кредити

Поняття фірмових кредитів. Види фірмових кредитів. Комерційний кредит. Суб'єкти та об'єкти комерційного кредиту. Мета комерційного кредиту. Економічні межі комерційного кредиту. Механізм комерційного кредиту. Дисконт (облік) векселя. Редисконтування векселя. Ризики у комерційному кредитуванні. Переваги та недоліки комерційного кредиту. Франчайзинг. Види франчайзингу. Переваги та недоліки франчайзингу. Франчайзинг в Україні. Облігаційні кредити.

Тема 17. Державний кредит

Державний кредит. Види державного кредиту: 1) залежно від того, хто є позичальником; 2) залежно від місця одержання кредиту; 3) за строками; 4) залежно від порядку оформлення кредитних відносин; 5) за дохідністю; 6) за методами розміщення. Бюджетний дефіцит. Види бюджетного дефіциту та причини його виникнення. Показники бюджетного дефіциту. Державний борг. Структура внутрішнього державного боргу. Причини виникнення державного внутрішнього боргу. Інструменти внутрішнього державного боргу. Державні цінні папери. Види державних цінних паперів. Обслуговування внутрішнього державного боргу та методи управління ним. Бюджетні позики. Розвиток державного кредиту в Україні. Зовнішній державний борг. Причини виникнення зовнішнього державного боргу. Можливості держави на міжнародному ринку позичкових капіталів. Загальна характеристика традиційних зовнішніх боргових зобов'язань держав (єврооблігації, зовнішні облігації, синдикувані кредити, фідучіарні позики тощо). Оформлення кредитних угод держави на міжнародному ринку позичкових капіталів. Фінансова безпека держави. Україна та її місце на міжнародному ринку позичкових капіталів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Версаль Н.І., Дорошенко Т.В. Теорія кредиту / Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007.
2. Гроші та кредит: підручник / І.О. Лютий, Н.І. Версаль, О.В. Любкіна, О.Д. Рожко; за заг. ред. проф. І.О. Лютого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010.
3. Гроші та кредит [Текст] : підручник / [М. І. Савлук та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України М. І. Савлука ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». - 6-те вид., переробл. і допов. - К. : КНЕУ, 2011.
4. Гроші та кредит [Текст] : навч. посіб. / [М. І. Крупка та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки] ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2010. - 406 с.
5. М. Бунге: сучасний дискурс / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2005.
6. Деньги. Кредит. Банки [Текст] : учеб. для студентов вузов, обучающихся по экон. спец. / под ред. Е. Ф. Жукова. - 4-е изд., перераб. и доп. - М. : ЮНИТИ, 2011. - 783 с.
7. Миллер Р.Л., Ван–Хуз Д.Д. Современные деньги и банковское дело: Учебник для вузов: Пер. 3-го англ. изд. – М.: Инфра – М, 2000.

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА КАТЕГОРІЙ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ДЕРЖАВНИЙ ІСПИТ

1. Економічна суть і призначення фінансових ресурсів держави.
2. Економічна сутність та структура банківської системи України.
3. Учасники бюджетного процесу.
4. Сутність бюджету як економічної категорії та його призначення у ринковій економіці.
5. Механізм реалізації фінансової політики в Україні.
6. Бюджетна класифікація, її значення.
7. Бюджетний дефіцит: види, джерела фінансування та економічні наслідки.
8. Види банківських об'єднань в Україні.
9. Державний борг: структура та методи його обслуговування.
10. Характеристика міжбюджетних трансфертів.
11. Доходи і видатки місцевих бюджетів в Україні.
12. Доходи і видатки державного бюджету України.
13. Методи реорганізації банків в Україні.
14. Внутрішні державні запозичення України, їх характеристика.
15. Доходи держави від операцій з капіталом.
16. Державні зовнішні запозичення, їх доцільність та напрями використання.
17. Класифікація видатків бюджету.
18. Економічна суть і форми державного кредиту.
19. Особливості створення банків в Україні
20. Економічна суть податків, їх ознаки, функції та класифікація.
21. Сутність та функціональне призначення грошей.
22. Місцеві податки і збори: їх призначення і порядок адміністрування.
23. Завдання, цілі і принципи фінансової політики.
24. Неподаткові надходження бюджету.
25. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття.
26. Податкові надходження до Державного бюджету України.
27. Казначейська система виконання Державного бюджету в Україні.
28. Менеджмент державних фінансів в Україні.
29. Податок на прибуток підприємств: порядок розрахунку та сплати.
30. Міжбюджетні трансферти в Україні та формульний метод їх розрахунку.
31. ПДВ: порядок розрахунку та проблеми адміністрування.
32. Напрями реформування податкової системи України.
33. Організаційні засади виконання державного бюджету в Україні.
34. Програмно-цільове планування бюджету в Україні .
35. Податок з доходів фізичних осіб: порядок розрахунку та сплати.
36. Методи регулювання банківської діяльності в Україні..
37. Пенсійний фонд України, порядок його формування та використання коштів.
38. Організаційні засади складання Державного бюджету України.
39. Формування та використання коштів централізованих фондів в Україні.
40. Причини розвитку та структура парабанківської системи в Україні.
41. Суперечності розвитку інвестиційних фондів в Україні.
42. Роль кредитних спілок на фінансовому ринку України.

43. Сутність і структура супробанківської системи в Україні.
44. Недержавні пенсійні фонди: особливості їх діяльності в Україні.
45. МВФ та характеристика його кредитної діяльності в Україні.
46. Характеристика кредитної діяльності ЄБРР в Україні.
47. Вимірювання грошової маси: склад та співвідношення грошових агрегатів.
48. Кількісна теорія попиту на гроші: порівняння підходу І.Фішера та кембриджської версії.
49. Теорія попиту на гроші М.Фрідмена.
50. Механізм встановлення рівноваги на грошовому ринку.
51. Прямі та непрямі інструменти грошово-кредитної політики: порівняльна характеристика.
52. Суть та функції кредиту. Роль кредиту у розвитку економіки.
53. Форми та види кредиту. Принципи кредитування.
54. Особливості кредитної діяльності інститутів Світового банку в Україні.
55. Форми фірмового кредиту .
56. Сутність та види комерційного кредиту.
57. Фрайчайзинг у системі фірмового кредитування.
58. Особливості здійснення облігаційного кредитування.
59. Сутність та види страхування.
60. Суперечності розвитку страхового ринку в Україні.

Перелік основних категорій та понять:

Квазігроші, міра вартості, раціоналістична теорія походження грошей, кредитні гроші, засіб обігу, гроші, ліквідність грошей, державна теорія грошей, банкнота, кооперативний банк, прогресивна ставка оподаткування, купівельна спроможність грошей, ломбардний кредит, споживчий кредит, фінансування бюджету, світові гроші, масштаб цін, гроші, проект бюджету, закон Грешема, еволюційна теорія походження грошей, товарні гроші, засіб платежу, кредит, бюджетний період, спекулятивний мотив попиту на гроші, теорія переваги ліквідності, грошовий обіг, грошова база, монетизація ВВП, грошова реформа паралельного типу, овердрафт, надходження до бюджету, пропозиція грошей, акредитив, грошовий агрегат МЗ, кембриджський варіант кількісної теорії попиту на гроші, грошова маса, грошовий агрегат М2, кредитні гроші, білонні монети, засіб нагромадження, сеньйораж, демонетизація золота, емісія банкнот, лігатура, державний кредит, дотації вирівнювання, бюджет, застережний мотив попиту на гроші, швидкість обігу грошей, грошова система, інкасо, банк, субвенції, операції на відкритому ринку, грошовий агрегат М1, комерційний кредит, профіцит бюджету, дисконтна політика, попит на гроші, грошова система відкритого типу, грошові реформи з деномінацією, Міжнародний валютний фонд, місцеві бюджети, операційний мотив попиту на гроші, грошовий агрегат, вексель, грошова реформа, грошова система закритого типу, монетарна політика, міжбюджетні трансферти вартість грошей, грошова рента, доларизація, облікова політика, доходи бюджету, грошова реформа формального типу, транзакційний варіант кількісної теорії попиту на гроші, грошова реформа конфіскаційного типу, норма обов'язкових резервів, теорія Баумоля-Тобіна,

грошовий агрегат L, облікова ставка, запозичення, основні засоби, державний борг, емісійна система, загальний еквівалент, інтервенційні операції, інфляція повзуча, європейська валютна система, операції на відкритому ринку, дефіцит бюджету, інфляція попиту, казначейські векселі, квазігроші, лібералізація цін, механізм грошової трансмісії, операції РЕПО, головні розпорядники бюджетних коштів, міграція грошей, монета розмінна, облікова ставка, амортизація, рантьє, політика експансії, витрати бюджету, оборотні кошти, ринок євродоларів, сібор, соло-вексель, фінансові ресурси, політика рестрикції, видатки бюджету центральний банк, валютування, платіжне доручення, інфляція видатків, емісійне сальдо, принципи кредитування, бюджетний розпис мультиплікатор грошей, чековий кліринг, рефінансування, натуралістична теорія кредиту, норма обов'язкового резервування, міжбюджетні трансферти, грошово-кредитна політика, вексель, грошові зобов'язання, державний кредит, інфляційна спіраль, обов'язкові резерви банків, бюджетний процес, необоротні активи, інфляція, казначейські векселі, податки, лібор, рефінансування комерційних банків, бюджетний запит, Світовий банк, бюджетне призначення, паритет валютний, державний бюджет, символічні гроші, вексель, кореспондентський рахунок, Національний банк України, бюджетне зобов'язання, конвертованість валюти, інфляція галопуюча, електронні гроші, доларизація економіки, демонетизація, банківська система, бюджетне асигнування, девальвація, грошовий ринок, коридор валютний, транснаціональний банк, бюджетна класифікація, ломбардна ставка, міжнародна валютна ліквідність, готівкові розрахунки, овердрафт, симеталізм, стерлінгова зона, банкноти, грошовий капітал, тактичні цілі грошово-кредитної політики, ощадні сертифікати, валютні резерви, банк міжнародних розрахунків, репо, стратегічні цілі грошово-кредитної політики, бюджетна установа, рестрикція, бюджетна програма, грошовий механізм, декретні гроші, державний зовнішній борг, гроші, закон грошового обігу, державний внутрішній борг, комерційний кредит, офшорні зони, паритет купівельної спроможності, монетарне правило, казначейські ноти, інфляція, дисконтна політика, дебетові картки, грошовий товар, факторинг, бюджет, валютна політика, банківський переказ, дефляція, безготівкові розрахунки, бюджетна система, Ямайська валютна система, державний борг дефляційна політика, емісійний банк, інфляція помірна, капіталотворча теорія кредиту.